

Concursul interjudețean de matematică ”Alexandru Papiu Ilarian”
Ediția a XIV-a, Târgu-Mureș, 2009

Clasa a IX-a

Cercul înscris în triunghiul ABC este tangent laturilor BC, CA, AB în A', B', C' . Să se arate că

$$\sqrt{AB' + AC'} + \sqrt{BC' + BA'} + \sqrt{CA' + CB'} \leq \sqrt{BC} + \sqrt{CA} + \sqrt{AB}.$$

Vasile Pop

Soluție. Notăm cu x, y, z lungimile tangentelor de la A, B, C la cercul înscris. Avem de arătat că

$$\begin{aligned} \sqrt{2x} + \sqrt{2y} + \sqrt{2z} &\leq \sqrt{y+z} + \sqrt{z+x} + \sqrt{x+y} \Leftrightarrow \\ 2(\sqrt{x} + \sqrt{y} + \sqrt{z}) &\leq \sqrt{2(y+z)} + \sqrt{2(z+x)} + \sqrt{2(x+y)}. \end{aligned}$$

Dar

$$\begin{aligned} \sqrt{2(y+z)} &\geq \sqrt{y} + \sqrt{z} \\ (\Leftrightarrow 2(y+z) &\geq y+z+2\sqrt{yz} \Leftrightarrow y+z \geq 2\sqrt{yz} \Leftrightarrow \frac{y+z}{2} \geq \sqrt{yz}). \end{aligned}$$

Analog $\sqrt{2(z+x)} \geq \sqrt{z} + \sqrt{x}$ și $\sqrt{2(x,y)} \geq \sqrt{x} + \sqrt{y}$, care adunate dau inegalitatea cerută.

Clasa a IX-a

Se consideră șirul $(x_n)_{n \geq 0}$ definit prin relația de recurență:

$$x_{n+1} = 3x_n + \sqrt{8x_n^2 + 1}, \quad n \in \mathbb{N}, \quad x_0 = 0.$$

- Să se arate că toți termenii șirului sunt numere naturale.
- Să se determine numerele naturale n pentru care x_{n+1} se divide cu 6.

Vasile Pop

Soluție. Din relația $x_{n+1} - 3x_n = \sqrt{8x_n^2 + 1}$ rezultă:

$$P(n) : \quad x_{n+1}^2 - 6x_{n+1}x_n + x_n^2 = 1, \quad n \geq 0$$

$$P(n-1) : \quad x_n^2 - 6x_nx_{n-1} + x_{n-1}^2 = 1, \quad n \geq 1$$

$$\frac{(x_{n+1} - x_{n-1})(x_{n+1} - 6x_n + x_{n-1}) = 0, \quad n \geq 1}{}$$

Din relația de recurență: $x_0 = 0$, $x_1 = 1$ rezultă $x_n > 0$ pentru orice $n \geq 1$ și atunci $x_{n+1} > x_n > x_{n-1}$, deci din ultima relație rezultă relația de recurență liniară:

$$x_{n+1} = 6x_n - x_{n-1}, \quad n \geq 1.$$

- Prin inducție din $x_0 \in \mathbb{N}$, $x_1 \in \mathbb{N}$ rezultă $x_n \in \mathbb{N}$, $n \geq 2$.
- Avem $x_{n+1} + x_{n-1} = 6x_n$, deci $x_{n+1} + x_{n-1}$ se divide cu 6.

Din $x_0 = 0$ rezultă $x_2 = 6$, ($x_2 = 6$).

Din $x_1 = 1$ și $x_3 = 35 = (-1) \pmod{6}$ rezultă $x_5 = 1 \pmod{6}$, $x_7 = -1 \pmod{6}$, $\dots$, $x_{4k+1} = 1 \pmod{6}$ și $x_{4k+3} = -1 \pmod{6}$.

Mulțimea $\{n \in \mathbb{N} \mid (x_n + 1) \text{ divide } 6\} = \{4k + 3 \mid k \in \mathbb{N}\}$.

Clasa a XI-a

Fie $M = \{A_1, A_2, \dots, A_n\}$ mulțimea vârfurilor unui poligon regulat.

a) Să se determine numărul triunghiurilor isoscele care se pot forma cu vârfuri din M .

b) Să se determine numărul minim de vârfuri care trebuie eliminate din mulțimea M astfel ca să nu se poată forma triunghiuri echilaterale cu vârfurile rămase.

Vasile Pop

Soluție. a) Numărăm toate triunghiurile isoscele BA_1C cu $A_1B = A_1C$, cu vârful în A_1 . Bisectoarea unghiului $\widehat{BA_1C}$ este diametru pentru cercul circumscris poligonului și în același timp axă de simetrie. Punctul B îl putem alege în $\left[\frac{n-1}{2}\right]$

moduri și implicit și simetricul său C . Din cele $\left[\frac{n-1}{2}\right]$ triunghiuri, în cazul n divizibil cu 3 trebuie să eliminăm triunghiul echilateral cu vârful A_1 . Obținem în total $n \cdot \left[\frac{n-1}{2}\right]$ triunghiuri isoscele dacă n nu se divide cu 3 și $n \cdot \left[\frac{n-1}{2}\right] - n = n \cdot \left[\frac{n-3}{2}\right]$ triunghiuri isoscele (neechilaterale) dacă n se divide cu 3.

b) Dacă n nu se divide cu 3 atunci nu se pot forma triunghiuri echilaterale, dacă nu trebuie eliminat niciun punct.

Dacă $n = 3k$ partiționăm poligonul în k triunghiuri echilaterale $\triangle A_1A_{k+1}A_{2k+1}$, $\triangle A_2A_{k+2}A_{2k+2}, \dots, \triangle A_kA_{2k}A_{3k}$ și trebuie să eliminăm cel puțin câte un vârf din fiecare, deci $k = \frac{n}{3}$ vârfuri. Dacă eliminăm vârfurile $A_1, A_2, \dots, A_k$ nu se mai pot forma triunghiuri echilaterale.

Clasa a IX-a

Să se determine numerele naturale n pentru care mulțimea $A_n = \{1, 2, \dots, n\}$ conține exact 10 numere care sunt multipli de 2 sau de 5 dar nu sunt multipli de 3.

Vasile Pop

Soluție. Arătăm că singurul număr este $n = 25$. Pentru $k \in \{1, 2, \dots, n\}$ notăm cu M_k numărul multiplilor de k , deci $M_k = \left\lfloor \frac{n}{k} \right\rfloor$. Numărul multiplilor de 2 sau de 5 este $M_2 + M_5 - M_{10}$. Trebuie eliminate numerele care sunt multipli de 3 deci de $2 \cdot 3 = 6$ sau de $5 \cdot 3 = 15$, numărul lor este $M_6 + M_{15} - M_{30}$. Astfel obținem condiția

$$10 = M_2 + M_5 - M_{10} - M_6 - M_{15} + M_{30}$$

sau

$$\left\lfloor \frac{n}{2} \right\rfloor + \left\lfloor \frac{n}{5} \right\rfloor + \left\lfloor \frac{n}{30} \right\rfloor - \left\lfloor \frac{n}{6} \right\rfloor - \left\lfloor \frac{n}{10} \right\rfloor - \left\lfloor \frac{n}{15} \right\rfloor = 10$$

Fie $n = 30k + p$ cu $k \in \mathbb{N}$ și $p \in \{0, 1, \dots, 29\}$. Ecuația devine

$$12k + \left(\left\lfloor \frac{p}{2} \right\rfloor - \left\lfloor \frac{p}{6} \right\rfloor \right) + \left(\left\lfloor \frac{p}{5} \right\rfloor - \left\lfloor \frac{p}{10} \right\rfloor \right) - \left\lfloor \frac{p}{5} \right\rfloor = 10.$$

Deoarece $\left\lfloor \frac{p}{2} \right\rfloor - \left\lfloor \frac{p}{6} \right\rfloor \geq 0$, $\left\lfloor \frac{p}{5} \right\rfloor - \left\lfloor \frac{p}{10} \right\rfloor \geq 0$ și $\left\lfloor \frac{p}{5} \right\rfloor \in \{0, 1\}$ rezultă $10 \geq 12k - 1 \Leftrightarrow k \leq \frac{11}{12}$ deci $k = 0$ și rămâne că $n \in \{0, 1, \dots, 29\}$.

Să observăm că dacă notăm cu a_n numărul multiplilor de 2 sau 5 din A_n , care nu sunt multipli de 3, atunci $a_{n+1} \geq a_n$ și avem de găsit n pentru care $a_n = 10$.

Fie $\left\lfloor \frac{p}{2} \right\rfloor = \frac{p}{2} - \alpha_1$, $\left\lfloor \frac{p}{5} \right\rfloor = \frac{p}{5} - \alpha_2$, $\left\lfloor \frac{p}{6} \right\rfloor = \frac{p}{6} - \alpha_3$, $\left\lfloor \frac{p}{10} \right\rfloor = \frac{p}{10} - \alpha_4$, $\left\lfloor \frac{p}{15} \right\rfloor = \frac{p}{15} - \alpha_5$ cu $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \alpha_4, \alpha_5 \in [0, 1]$ și obținem:

$$\frac{p}{2} + \frac{p}{5} + \frac{p}{6} - \frac{p}{10} - \frac{p}{15} = 10 + \alpha_1 + \alpha_2 - \alpha_3 - \alpha_4 - \alpha_5 > 7 \Leftrightarrow \frac{11p}{30} > 7 \Rightarrow p > \frac{210}{11},$$

deci $p \geq 20$.

Pentru $p = 20$ calculăm:

$$\begin{aligned} E &= \left\lfloor \frac{20}{2} \right\rfloor + \left\lfloor \frac{20}{5} \right\rfloor - \left\lfloor \frac{20}{6} \right\rfloor - \left\lfloor \frac{20}{10} \right\rfloor - \left\lfloor \frac{20}{15} \right\rfloor = x_1 + x_2 - x_3 - x_4 - x_5 \\ &= 10 + 4 - 3 - 2 - 1 = 8 < 10 \end{aligned}$$

Pentru $p = 21$ nu se schimbă nimic. Pentru $p = 22$ se schimbă doar $x_1 \mapsto x_1 + 1$ și $E = 9 < 10$.

Pentru $p = 23$ nu se schimbă nimic.

Pentru $p = 24$ se schimbă $x_1 \mapsto x_1 + 2$, $x_3 \mapsto x_3 + 1$ și $E = 9 < 10$.

Pentru $p = 25$ se schimbă $x_1 \mapsto x_1 + 2$, $x_2 \mapsto x_2 + 1$, $x_3 \mapsto x_3 + 1$ și $e = 10$.

Pentru $p = 26$ obținem $E = 11 > 10$, am depășit deja 10. Unica soluție este $n = 25$.

Clasa a IX-a

Fie O, A, B, C patru puncte în plan astfel ca distanțele dintre oricare două să fie numere raționale.

Să se arate că există numere raționale a, b, c astfel ca

$$a \cdot \overline{OA} + b \cdot \overline{OB} + c \cdot \overline{OC} = \overline{0}.$$

Vasile Pop

Soluție. Dacă vectorii $\overline{OA}$ și $\overline{OB}$ sunt coliniari, atunci

$$OB \cdot \overline{OA} \pm OA \cdot \overline{OB} = \overline{0}$$

și luăm $a = OB, b = OA, c = 0$.

Dacă vectorii $\overline{OA}$ și $\overline{OB}$ sunt necoliniari atunci există numerele reale a și b astfel ca

$$\overline{OC} = a \cdot \overline{OA} + b \cdot \overline{OB}.$$

Arătăm că a și b sunt raționale. Avem:

$$S : \begin{cases} \overline{OC} \cdot \overline{OA} = a \cdot OA^2 + b(\overline{OA} \cdot \overline{OB}) \\ \overline{OC} \cdot \overline{OB} = a(\overline{OA} \cdot \overline{OB}) + b \cdot OB^2 \end{cases}$$

Dar

$$AB^2 = \overline{AB} \cdot \overline{AB} = (\overline{OB} - \overline{OA})^2 = OB^2 + OA^2 - 2\overline{OA} \cdot \overline{OB}$$

și din ipoteză rezultă $\overline{OA} \cdot \overline{OB} \in \mathbb{Q}$ și analog $\overline{OC} \cdot \overline{OA} \in \mathbb{Q}$ și $\overline{OC} \cdot \overline{OB} \in \mathbb{Q}$.

Sistemul S are coeficienți raționali (a, b sunt necunoscute) și obținem (prin diverse metode)

$$a = \frac{(\overline{OA} \cdot \overline{OB})(\overline{OC} \cdot \overline{OB}) - OB^2(\overline{OC} \cdot \overline{OA})}{(\overline{OA} \cdot \overline{OB})^2 - OA^2 \cdot OB^2} \in \mathbb{Q}$$

$$b = \frac{(\overline{OA} \cdot \overline{OB})(\overline{OC} \cdot \overline{OB}) - OA^2(\overline{OC} \cdot \overline{OB})}{(\overline{OA} \cdot \overline{OB})^2 - OA^2 \cdot OB^2} \in \mathbb{Q}$$

(numitorul este nenul deoarece vectorii $\overline{OA}$ și $\overline{OB}$ fiind necoliniari avem $|\overline{OA} \cdot \overline{OB}| < \|\overline{OA}\| \cdot \|\overline{OB}\| \Leftrightarrow (\overline{OA} \cdot \overline{OB})^2 - OA^2 \cdot OB^2 < 0$).

Clasa a X-a

Fie a, b, c, x, y, z numere pozitive care verifică relațiile:

$$a = cy + bz, \quad b = az + cx, \quad c = bx + ay.$$

Să se arate că $1 \leq x + y + z \leq \frac{3}{2}$.

Vasile Pop

Soluție. Înmulțim prima relație cu a , a doua cu b și a treia cu $-c$ și le adunăm. Obținem $2bcx = a^2 + b^2 - c^2$, deci

$$x = \frac{a^2 + b^2 - c^2}{2bc}$$

și analog prin simetrie:

$$y = \frac{b^2 + c^2 - a^2}{2bc}$$
$$z = \frac{c^2 + a^2 - b^2}{2ac}$$

Din $x > 0$, $y > 0$, $z > 0$ rezultă că a, b, c sunt laturile unui triunghi ascuțitunghic ($a^2 + b^2 > c^2 \Rightarrow a + b > c$) și $x = \cos C$, $y = \cos A$, $z = \cos B$.

Avem de arătat că

$$\cos A + \cos B + \cos C \leq \frac{3}{2} \Leftrightarrow \cos A + \cos B - \cos(A + B) \leq \frac{3}{2} \Leftrightarrow$$

$$2 \cos \frac{A + B}{2} \cdot \cos \frac{A - B}{2} - 2 \cos^2 \frac{A + B}{2} + 1 \leq \frac{3}{2} \Leftrightarrow$$

$$2 \cos^2 \frac{A + B}{2} - 2 \cos \frac{A + B}{2} \cdot \cos \frac{A - B}{2} + \frac{1}{2} \geq 0.$$

Notând $u = \cos \frac{A + B}{2}$ avem de arătat că

$$2u^2 - 2u \cos \frac{A - B}{2} + \frac{1}{2} \geq 0.$$

Funcția de gradul II $f(u) = 2u^2 - 2u \cos \frac{A - B}{2} + \frac{1}{2}$ cu discriminantul $\Delta = 4 \left(\cos^2 \frac{A - B}{2} - 1 \right) \leq 0$, deci păstrează semn constant pe $\mathbb{R}$, rezultă $f(u) \geq 0$,

$u \in \mathbb{R}$ și în particular $f \left(\cos \frac{A + B}{2} \right) \geq 0$.

Pentru inegalitatea $x + y + z \geq 1$ obținem

$$\cos \frac{A + B}{2} \left(\cos \frac{A - B}{2} - \cos \frac{A + B}{2} \right) \geq 0 \Leftrightarrow \cos \frac{A + B}{2} \sin \frac{A}{2} \sin \frac{B}{2} \geq 0,$$

care este adevărată căci $\frac{A + B}{2} \leq 90^\circ$.

Clasa a X-a

Să se arate că numerele reale distincte $a_1, a_2, \dots, a_n$ sunt în progresie aritmetică dacă și numai dacă mulțimea $D = \{a_i - a_j \mid i, j = \overline{1, n}\}$ are $2n - 1$ elemente.

Vasile Pop

Soluție. Dacă $a_1, a_2, \dots, a_n$ sunt în progresie aritmetică atunci $D = \{(i - j)r \mid i, j = \overline{1, n}\}$, unde $r \neq 0$ este rația progresiei. Mulțimea $B = \{i - j \mid i, j = \overline{1, n}\}$ este $B = \{0, \pm 1, \pm 2, \dots, \pm(n - 1)\}$ și $|B| = |D| = 2n - 1$.

Reciproc: fie $a_1 < a_2 < \dots < a_n$.

Vom arăta că numerele pozitive din D aranjate în tabelul

$$\begin{array}{r} a_2 - a_1, a_3 - a_2, a_4 - a_3, \dots, a_n - a_{n-1} \\ a_3 - a_1, a_4 - a_2, a_5 - a_3, \dots, a_n - a_{n-2} \\ a_4 - a_1, a_5 - a_2, \dots, a_n - a_{n-3} \\ \dots\dots\dots \\ a_{n-1} - a_1, a_n - a_2 \\ a_n - a_1 \end{array} \begin{array}{l} (n - 1) \\ (n - 2) \\ (n - 3) \\ (1) \\ (2) \\ (1) \end{array}$$

sunt egale pe fiecare linie, ceea ce implică faptul că $a_1, a_2, \dots, a_n$ sunt în progresie aritmetică.

Numerele $0 = a_1 - a_1, \pm(a_2 - a_1), \pm(a_3 - a_1), \dots, \pm(a_n - a_1)$ sunt din D , distincte în număr de $(2n - 1)$. Notând $d_1 = a_2 - a_1, d_3 = a_3 - a_2, \dots, d_{n-1} = a_n - a_1$, din ipoteză rezultă că pentru orice $i > j$ numărul $a_i - a_j \in \{d_1, d_2, \dots, d_{n-1}\}$.

Avem:

$$\begin{array}{l} 0 < a_3 - a_2 < a_3 - a_1 = d_2 \Rightarrow a_3 - a_2 = d_1 \\ d_1 = a_3 - a_2 < a_4 - a_2 < a_4 - a_1 = d_3 \Rightarrow a_4 - a_2 = d_2 \\ d_2 = a_4 - a_2 < a_5 - a_2 < a_5 - a_1 = d_4 \Rightarrow a_5 - a_2 = d_3 \\ \dots\dots\dots \\ d_{n-3} = a_{n-1} - a_2 < a_n - a_2 < a_n - a_1 = d_{n-1} \Rightarrow a_n - a_2 = d_{n-2} \end{array}$$

Am terminat coloana 2 și începem cu coloana 3.

$$\begin{array}{l} 0 < a_4 - a_3 < a_4 - a_2 = d_2 \Rightarrow a_4 - a_3 = d_1 \\ d_1 = a_4 - a_3 < a_5 - a_3 < a_5 - a_2 = d_3 \Rightarrow a_5 - a_3 = d_2 \\ d_2 = a_5 - a_3 < a_6 - a_3 < a_6 - a_2 = d_4 \Rightarrow a_6 - a_3 = d_3 \\ \dots\dots\dots \\ a_n - a_3 = d_{n-3} \end{array}$$

Se continuă inductiv acest algoritm, care se termină cu $a_n - a_{n-1} = d_1$.

Clasa a X-a

Fie m, n numere naturale și $A = \{a_1, a_2, \dots, a_n\}$ o mulțime de numere întregi. Să se arate că:

a) Dacă $1 \leq m \leq n$ atunci există indici distincți $i_1, i_2, \dots, i_k \in \{1, 2, \dots, n\}$ astfel ca suma $a_{i_1} + a_{i_2} + \dots + a_{i_k}$ să se dividă cu m .

b) Dacă $n < m < 2^n$ atunci există indici distincți $i_1, i_2, \dots, i_k \in \{1, 2, \dots, n\}$ și o alegere a semnelor $+$ și $-$ astfel ca numărul $\pm a_{i_1} \pm a_{i_2} \pm \dots \pm a_{i_k}$ să fie divizibil cu m .

Vasile Pop

Soluție. a) Considerăm sumele $s_1 = a_1, s_2 = a_1 + a_2, \dots, s_m = a_1 + a_2 + \dots + a_m$. Dacă o sumă este divizibilă cu m am terminat. Dacă nu, atunci există două sume $s_i, s_j, i < j$ egale modulo m , deci $s_j - s_i$ se divide cu $m \Leftrightarrow a_{i+1} + \dots + a_j$ se divide cu m .

b) Notăm cu $A_1, A_2, \dots, A_{2^n-1}$ submulțimile nevide ale mulțimii A și cu $s_1, s_2, \dots, s_{2^n-1}$ sumele elementelor lor. Deoarece $m \leq 2^n - 1$ una din sume se divide cu m (caz în care am terminat) sau există două sume egale modulo m ,

$$s_i = s_j \pmod{m}.$$

Dacă eliminăm din mulțimile A_i și A_j elementele comune, rămân două mulțimi disjuncte A_k și A_p astfel ca

$$S_k = S_p \pmod{m} \Leftrightarrow \sum_{a \in A_k} a + \sum_{b \in A_p} (-b) = 0 \pmod{m}.$$

Clasa a XI-a

Să se determine numărul elementelor mulțimii:

$$A = \{(a_1, a_2, \dots, a_{10}) \mid 1 \leq a_1 < a_2 < \dots < a_{10} \leq 101 \text{ și } a_{i+1} - a_i \geq 10, i = \overline{1, 9}\}.$$

Vasile Pop

Soluție. Dacă $(a_1, a_2, \dots, a_{10}) \in A$ atunci definim $b_1 = a_1, b_2 = a_2 - 9, b_3 = a_3 - 2 \cdot 9, \dots, b_{10} = a_{10} - 9 \cdot 9$ și atunci

$$(b_1, b_2, \dots, b_{10}) \in B = \{(b_1, b_2, \dots, b_{10}) \mid 1 \leq b_1 < b_2 < \dots < b_{10} \leq 20 = 101 - 81\}$$

Reciproc: Dacă $(b_1, b_2, \dots, b_{10}) \in B$ atunci $(a_1, a_2, \dots, a_{10}) \in A$, unde $a_1 = b_1, a_2 = b_2 + 9, a_3 = b_3 + 2 \cdot 9, \dots, a_{10} = b_{10} + 9 \cdot 9$. Mulțimile A și B au același număr de elemente. Un element din B se alege luând 10 elemente distincte din mulțimea $\{1, 2, \dots, 20\}$, ceea ce se poate face în C_{20}^{10} moduri, deci $|A| = C_{20}^{10}$.

Clasa a XI-a

Fie a, b numere reale pozitive. Definim șirul $(x_n)_n$ prin relația de recurență

$$x_{n+1} = (a + b)x_n - abx_{n-1}, \quad n \geq 1, \text{ cu } x_0 = 1 \text{ și } x_1 \in \mathbb{R} \setminus \{a, b\}.$$

Să se arate că șirul $(x_n)_n$ conține o progresie aritmetică infinită dacă și numai dacă $a = b = 1$.

Vasile Pop

Soluție. Dacă $a \neq b$ atunci x_n are forma:

$$x_n = A \cdot a^n + B \cdot b^n, \quad n \in \mathbb{N}.$$

Din $x_0 = 1$ și $a \neq b$ obținem

$$x_n = \frac{1}{a - b} [x_1(a^n - b^n) - ab(a^{n-1} - b^{n-1})], \quad n \in \mathbb{N}.$$

Putem considera $a < b$.

Dacă șirul $(x_n)_n$ conține o progresie aritmetică infinită $y_k = x_{n_k}$, $y_k = y_0 + kr$, $r \neq 0$, atunci șirul $(x_n)_n$ este nemărginit, deci $b > 1$.

Pentru $b > 1$ se arată ușor că $\lim_{n \rightarrow \infty} (x_{n+1} - x_n) = +\infty$ sau $-\infty$, în particular există $N \in \mathbb{N}$ astfel ca $|x_{n+1} - x_n| > 2|r|$ pentru $n > N$ și atunci există intervale de lungime $2|r|$ în care nu se găsesc termeni din șir, deci nici termeni din progresia $(y_k)_k$, contradicție.

Dacă $a = b$ atunci $x_n = A \cdot a^n + B \cdot n \cdot a^{n-1}$ și din $x_0 = 1 = A$ și $x_1 = A \cdot a + B$ rezultă

$$x_n = a^n + (x_1 - a) \cdot n \cdot a^{n-1}.$$

Cu același argument șirul $(x_n)_n$ trebuie să fie nemărginit, deci $a \geq 1$.

Dacă $a > 1$ atunci la fel $\lim (x_{n+1} - x_n) = +\infty$ sau $-\infty$, deci nu conține progresii infinite.

Dacă $a = 1$ atunci $x_n = 1 + (x_1 - 1) \cdot n$, care este o progresie aritmetică infinită de rație $r = x_1 - 1 \neq 0$ ($x_1 \neq a \Rightarrow x_1 \neq 1$).

Clasa a XI-a

Fie P un polinom de grad $n \geq 2$ cu proprietatea

$$P(k) = k \cdot 2^{k-1}, \text{ pentru orice } k \in \{0, 1, \dots, n\}.$$

a) Să se arate că:

$$C_k^1 + 2C_k^2 + \dots + kC_k^k = k \cdot 2^{k-1}.$$

b) Să se determine $P(n+1)$.

Vasile Pop

Soluție. a) Avem relația $iC_k^i = kC_{k-1}^{i-1}$ și atunci

$$\sum_{i=1}^k iC_k^i = k \sum_{i=1}^k C_{k-1}^{i-1} = k \cdot 2^{k-1}.$$

b) Exprimăm C_x^p ca polinom în x :

$$C_x^p = \frac{x(x-1)\dots(x-p+1)}{p!}$$

și atunci polinomul

$$\begin{aligned} Q(x) &= C_x^1 + 2C_x^2 + \dots + nC_x^n \\ &= \frac{x}{1!} + 2 \cdot \frac{x(x-1)}{2!} + 3 \cdot \frac{x(x-1)(x-2)}{3!} + \dots + n \cdot \frac{x(x-1)\dots(x-n+1)}{n!} \end{aligned}$$

are gradul n și

$$Q(k) = C_k^1 + 2C_k^2 + \dots + kC_k^k + 0 = k \cdot 2^{k-1}$$

deci $Q(k) = P(k)$, $k = 0, 1, \dots, n$.

P și Q fiind egale în mai mult de n numere rezultă că sunt identice, deci $P = Q$ și atunci

$$\begin{aligned} P(n+1) &= Q(n+1) = C_{n+1}^1 + 2C_{n+1}^2 + \dots + nC_{n+1}^n \\ &= \sum_{i=1}^{n+1} C_{n+1}^i - (n+1)C_{n+1}^{n+1} \stackrel{a)}{=} (n+1) \cdot 2^n - (n+1) = (n+1)(2^n - 1). \end{aligned}$$

Clasa a XI-a

Să se arate că singura permutare σ a mulțimii $\{1, 2, \dots, n\}$ care are proprietatea $1 + \sigma(1) < 2 + \sigma(2) < \dots < n + \sigma(n)$ este permutarea identică.

Soluție.

Vom arăta că $\sigma(n) = n$ și prin inducție va rezulta $\sigma(k) = k$, $k = \overline{1, n}$. Dacă prin absurd $\sigma(n) \neq n$, atunci există $k < n$ astfel ca $\sigma(k) = n$. Avem $k + \sigma(k) < (k + 1) + \sigma(k + 1) \Leftrightarrow \sigma(k + 1) \geq n$, dei $\sigma(k + 1) = n$, contradicție cu $\sigma(k) = n$.

Clasa a XII-a

Pentru $a \in \mathbb{R}$ considerăm matricea $X_a = \begin{bmatrix} a & 1 \\ -1 & a \end{bmatrix}$ și notăm

$$(X_a)^n = \begin{bmatrix} a_n & b_n \\ -b_n & a_n \end{bmatrix}, \quad n \geq 1.$$

Să se arate că există $a \in \mathbb{R}$ pentru care $b_1 < a_1$, $b_2 < a_2, \dots, b_{2009} < a_{2009}$ și $b_{2010} > a_{2010}$.

Vasile Pop

Soluție. Scriem pe X_a sub forma

$$X_a = \frac{1}{\sqrt{1+a^2}} \begin{bmatrix} \cos t & \sin t \\ -\sin t & \cos t \end{bmatrix}$$

unde $t \in [0, 2\pi]$ astfel ca $\cos t = \frac{a}{\sqrt{a^2+1}}$, $\sin t = \frac{1}{\sqrt{a^2+1}}$.

Avem

$$(X_a)^n = \frac{1}{(\sqrt{1+a^2})^n} \begin{bmatrix} \cos nt & \sin nt \\ -\sin nt & \cos nt \end{bmatrix}$$

și condițiile devin $\cos nt > \sin nt$, pentru $n = 1, 2, \dots, 2009$ și $\cos 2010t < \sin 2010t$.

Alegem $t > 0$ astfel ca $2009t < \frac{\pi}{4}$ și $2010t > \frac{\pi}{4}$, adică $t \in \left(\frac{\pi}{4 \cdot 2010}, \frac{\pi}{4 \cdot 2009} \right)$, de exemplu luăm $t = \frac{\pi}{8038}$. Dacă notăm cu $b = \sin^2 \frac{\pi}{8038}$, din relația $\frac{1}{\sqrt{1+a^2}} = \sin t$

rezultă $a = \sqrt{\frac{1-b}{b}}$ este una din valorile lui a pentru care se verifică inegalitățile cerute.

Clasa a XII-a

Fie $f : \mathbb{R} \times \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ o funcție și $(a_n)_n$ un șir de numere reale care verifică relația de recurență $a_{n+1} = f(a_n, a_{n-1}), \forall n \geq 1$. Să se arate că dacă mulțimea

$$A = \{a_n \mid n \in \mathbb{N}\}$$

este finită atunci există două polinoame $P, Q \in \mathbb{R}[X]$ și există

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n) = \frac{P(x)}{Q(x)}, \forall x \in (-1, 1).$$

Pop Vasile

Soluție. Deoarece mulțimea A este finită și mulțimea $B = \{(a_n, a_{n-1}) \mid n \geq 1\}$ este finită. Există $m, n \in \mathbb{N}, m \neq n$ astfel ca $(a_n, a_{n-1}) = (a_m, a_{m-1})$. Dacă $n = m+p$ atunci din relația de recurență obținem: $a_{q+p} = a_q, \forall q \geq m$, deci șirul $(a_n)_n$ este periodic de perioadă p de la rangul m .

Notăm $S_n(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$ și avem:

$$\begin{aligned} S_{m+kp}(x) &= S_m(x) + x^m R(x) + x^{m+p} R(x) + \dots + x^{m+(k-1)p} R(x) \\ &= S_m(x) + x^m \cdot \frac{1 - x^{kp}}{1 - x^p} \end{aligned}$$

unde

$$R(x) = a_{m+1}x + a_{m+2}x^2 + \dots + a_{m+p}x^p.$$

Trecând la limită cu $k \rightarrow \infty$ obținem

$$\lim_{k \rightarrow \infty} S_{m+kp}(x) = S_m(x) + \frac{x^m}{1 - x^p} = \frac{P(x)}{Q(x)}, \forall x \in (-1, 1)$$

unde $P, Q \in \mathbb{R}[x]$.

Pentru numerele n care nu sunt de forma $m + kp, k \in \mathbb{N}$ mai rămân în $S_n(x)$ un număr finit de termeni $a_{m+kp+1}x^{m+kp+1} + \dots + a_{m+kp+i}x^{m+kp+i}$, și când $k \rightarrow \infty$ fiecare termen tinde la zero ($\lim_{k \rightarrow \infty} x^{m+kp+i} = 0, \forall x \in (-1, 1)$).

Clasa a XII-a

Se consideră funcțiile $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, derivabilă și $g : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ de două ori derivabilă cu proprietățile:

$$\begin{aligned} f'(x) - 2f(x) &\geq 0, \quad \forall x \geq 0, \quad f(0) = 1, \\ g''(x) - 3g'(x) + 2g(x) &\geq 0, \quad \forall x \geq 0, \quad g(0) = 0, \quad g'(0) = 1. \end{aligned}$$

Să se arate că:

- a) $f(x) \geq e^{2x}, \quad \forall x \geq 0;$
- b) $g(x) \geq e^{2x} - e^x, \quad \forall x \geq 0.$

Vasile Pop

Soluție. a) În relația $f'(x) - 2f(x) \geq 0$ înmulțim cu e^{-2x} și obținem

$$(f(x)e^{-2x})' \geq 0, \quad \forall x \geq 0,$$

deci funcția $f(x)e^{-2x}$ este crescătoare pe $[0, \infty)$ și atunci

$$f(x)e^{-2x} \geq f(0) \Leftrightarrow f(x) \geq e^{2x}, \quad \forall x \geq 0.$$

b) Scriem a doua relație sub forma

$$(g'(x) - g(x))' - 2(g'(x) - g(x)) \geq 0, \quad \forall x \geq 0.$$

Notăm $h(x) = g'(x) - g(x)$ și verifică condițiile

$$h'(x) - 2h(x) \geq 0, \quad \forall x \geq 0, \quad h(0) = g'(0) - g(0) = 1.$$

Din a) rezultă $h(x) \geq e^{2x}, \quad \forall x \geq 0 \Leftrightarrow$

$$g'(x) - g(x) \geq e^{2x}, \quad \forall x \geq 0.$$

În ultima inegalitate înmulțim cu e^{-x} și obținem:

$$(g(x)e^{-x} - e^x)' \geq 0, \quad \forall x \geq 0.$$

Funcția $g(x)e^{-x} - e^x$ este crescătoare pe $[0, \infty)$ și atunci

$$g(x)e^{-x} - e^x \geq g(0) - 1 = -1, \quad \forall x \geq 0.$$

Obținem $g(x) \geq -e^x + e^{2x}, \quad \forall x \geq 0.$

Clasa a XII-a

Fie A o matrice de ordin $2n$, $n \geq 1$ cu elementele numere naturale și cu proprietatea:

(P): pentru orice două linii L_i, L_j cu $i \neq j$, suma lor $L_i + L_j$ conține n elemente numere pare și n elemente numere impare.

a) Să se arate că pentru orice două coloane C_i și C_j cu $i \neq j$, suma lor $C_i + C_j$ conține n elemente numere pare și n elemente numere impare.

b) Să se arate că pentru orice $k \geq 1$ există matrice de ordin 2^k cu proprietatea (P).

Vasile Pop

Soluție. a) Asociem matricei $A = [a_{ij}]$, matricea $B = [b_{ij}]$ în care $b_{ij} = 1$ dacă a_{ij} este număr par și $b_{ij} = -1$ dacă a_{ij} este număr impar ($b_{ij} = (-1)^{a_{ij}}$).

Observăm că matricea A are proprietatea (P) dacă și numai dacă produsul oricăror două linii L'_i și L'_j din matricea B conține n de 1 și n de -1 , adică

$\sum_{k=1}^{2n} b_{ik}b_{jk} = 0$. Deoarece $\sum_{k=1}^{2n} (b_{ik})^2 = 2n, \forall i = \overline{1, 2n}$ rezultă că A are proprietatea (P)

dacă și numai dacă $B \cdot B^t = 2n \cdot I_{2n}$. Evident avem și $B^t \cdot B = 2n \cdot I_{2n}$, relație care reinterpretează aceleași condiții asupra coloanelor matricei B , respectiv asupra coloanelor matricei A .

b) Defnim

$$B_2 = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix} \quad \text{și} \quad B_{2^{k+1}} = \left[\begin{array}{c|c} B_{2^k} & B_{2^k} \\ \hline -B_{2^k} & B_{2^k} \end{array} \right], \quad \forall k \geq 1,$$

respectiv

$$A_2 = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \quad \text{și} \quad A_{2^{k+1}} = \left[\begin{array}{c|c} A_{2^k} & A_{2^k} \\ \hline A_{2^k} & A_{2^k} \end{array} \right], \quad \forall k \geq 1,$$

unde $\overline{[a_{ij}]} = [\overline{a_{ij}}]$ și $\overline{1} = 0, \overline{0} = 1$.

Observație. Se poate pune problema: care sunt numerele naturale n pentru care există A de dimensiune $2n$ cu proprietatea (P). Nu știu răspunsul dar cred că sunt numai numerele de forma $n = 2^k, k \in \mathbb{N}$.